

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת חיי שרה י"ח חשוון תשע"ח,
מסכת יבמות דף ד: ה:

גליון נושא:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעיון, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

שעטנז בספות ומזרונים

לעילוי נשמת מרן המשגיח

הגאון הגדול רבי דוב יפה זצ"ל

נלב"ע יט חשוון תשע"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

שֶׁעֵטְנָז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ

הגמ' (יבמות דף ד: ה:) מבארת מדוע הוצרכה התורה לכתוב פעמיים איסור שעטנז. ומה הדרש היוצא מכל תיבה. בפרשת קדושים (ויקרא יט, יט) ובגד כלאים שֶׁעֵטְנָז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ. ובפרשת כי תצא (דברים כב, יא) לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו.

מבואר במשנה (כלאים פרק ט משנה ב) הכרים והכסתות אין בהם משום כלאים. והביא הר"ש את דברי הגמ' (יומא דף סט. ביצה דף יד:) דרשת חז"ל מהפסוקים, מדאורייתא אסור רק דרך "העלאת" בגד שיש בה הנאה לגוף, ונלמד מהפסוק לא יַעֲלֶה עָלֶיךָ, אבל מותר להציעו תחתיו.

אבל, מדרבנן גזרו שאסור להציע תחתיו שעטנז, שמא יכרך חוט שעטנז על בשרו. האיסור נאמר, אפילו עשר מצעות זו על גב זו, וכלאים תחתיהם, ויש הפסק בינו לכלאים. וכן נפסק להלכה בשו"ע ובחכמת אדם (סעיף כד).

רש"י (ביצה שם) מפרש שיש חוטים גדולים ועבים כגון של מעיל וגלימה, ומחממת במקומה, ועובר משום לא תלבש שֶׁעֵטְנָז. ועוד פירוש שהכוונה לסתם חוט, אבל כיון שעיקר הבגד מהנהו ומחממו מתחתיו, זה נקרא לבישה שיש בה הנאה.

גם וילון אסור לעשותו כלאים מפני שהשמש מתחמם כנגדו ויש עליו תורת כלי. ומוכח ברש"י שבשני אופנים עובר על שעטנז דאורייתא א. חוט אחד של צמר ופשתים, שוע טווי ונוז, מתוקן יחד במסרק. ב. חיבור בגד צמר עם בגד פשתים על ידי שני תכיפות (א.ל.).

1. שעטנז בכרים כסתות ומזרונים

על פי זה יש לדון האם מותר לשבת על כיסאות, כורסאות וספות שיש בהם שעטנז, באופנים שיושבים בהם ושוקעים בתוכם, וצידי הריפוד נכפפים על היושב, ואם כן זו היא "העלאה" האסורה, ועיין פרטי הדינים בספר שעטנז להלכה (פרק יד הלכה יג ואילך).

ריפוד: בספר יוסף דעת מסתפק, בישיבה על כסא מרופד בכלאים, כשאינו נהנה מהבד ואינו רוצה בהנאתו, אלא מהישיבה על הכסא, יש לומר שאין זו הנאה דומיא דלבישה. אך אולי מדרבנן אסור, שמא יתכוין ליהנות, כדרך שאסרו (יומא דף סט.) להציע בגד כלאים שמא יכרך עליו חוט, ואפילו עשר מצעות על גבי הכלאים אסור, ודוקא במוכרי כסות או בהעברת מכס התירו, שעניינו מוכיח עליו שאין כוונתו להנאה.

פנינים

חומר איסור שעטנז!

11 טעמים: בספר השעטנז להלכה (פרק ראשון עמוד יט) מובא ליקוט מדברי הקדמונים בטעמי איסור שעטנז ובחומר האיסור. למרות שאיסור שעטנז נמנה עם חוקי התורה, שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש בהם, מכל מקום מבואר בראשונים 11 טעמים באיסור לבישת כלאי בגדים.

קין והבל: כתוב בזהר הקדוש (פרשת קדושים) שעד היום השפעת מעשיו הרעים של קין קיימים בעולם, ומי שלובש כלאים, מתעורר עליו אותו הרוח, והיא יכולה להזיקו. הקשר לקין והבל, מופיע גם בפרקי דרבי אליעזר, בטעם איסור שעטנז, מפני שקין הביא זרע פשתן והבל הביא מנחת צמר, וגזרה תורה שלא יתערב מנחת חוטא עם מנחת זכאי.

איסור שעטנז חמור ביותר, כמבואר במשנה (כלאים פרק ט משנה ח) שהלובש שעטנז שוע טווי ונוז, נלוז ומליז עליו את אביו שבשמים. ופירש הרמב"ם (שם) סר מדרך האמת ומסיר רחמי ה' ממנו בעברו על המצוה בדבר שאין האדם מתאוה לו, וזה עון חמור.

הלובש שעטנז בשוגג, אין תפילתו מתקבלת!

קטרוג: מקובל ומפורסם, שאדם הלבוש בגדי שעטנז, תפילתו אינה מתקבלת. מקור הדברים נמצא בספר ציוני (על התורה ויקרא יט יט). וכן הביא בפירוש ריקאנטי על התורה (ויקרא יט יט) בשם חכמי הקבלה שיש שטן אחד ממונה על מי שלובש שעטנז, ויכול להזיק והוא "שטן עז" (אותיות שעטנז). כי שעטנז רומז לשתי מדות המקטרגים על ישראל, והקב"ה הפרידן זה מזה, שלא יתחברו להזכיר עונותיהן של ישראל, והלובש שעטנז מחבר הכוחות לערבב תפילות ישראל, והלובש שעטנז בתפילתו סנדלפון המלאך הקושר כתרים לקב"ה מתפילתן של ישראל, אינו מקבל תפילתו עם שאר התפילות, שנדמה לו ככומר עבודה זרה הנותן כח לרוח הטומאה.

כך מביא 'הנודע ביהודה' בספרו דרושי הצ"ח (דרוש ח אות ו), כמה מכשולים כבר נמצא רח"ל מחטא המר הזה, ואותיותיו מעידים על גודל עונשו, שעטנז אותיות 'שטן-עז'. והלובש שעטנז אפילו יום אחד אין תפילתו נשמעת ארבעים יום, וזהו שאמר דוד המלך (תהלים קיט ה) אֶחָלִי יָכֵנוּ דְרָכֵי לְשֹׁמֵר חֻקֶּיךָ - אֲזִי לֹא אֶבֹּשׁ בְּהִבְטִי אֶל כָּל מְצֻתֶיךָ, שרק כאשר אדם שומר על החוקים ובכללם איסור שעטנז, זוכה לעבוד את ה' ללא בושה.

אפילו שלובש שעטנז בשוגג וחוסר ידיעה, אין תפילתו מתקבלת. כפי שכתב הג"ר ישראל יעקב אלגאזי זצ"ל בספרו שלמי ציבור (דיני נטילת ידים שחרית סימן ג): "בענין המלבושים מצאתי כתוב שאין דבר המעכב התפילה כמו בגדי שעטנז ואפילו הוא בשוגג".

ישועות: כתב בפירוש פני זקן מהגה"ק מקאמרנא זצ"ל (על משניות כלאים בסוף המסכת פרק ט משנה ט) הזהיר בכלאים יאריך ימים בעולם הזה ובעולם הבא, ולא יבוא עוד בגלגול, וינוח בשלום על משכבו באור החיים, ויוליד בנים צדיקים חיים וקיימים, ויזכה גם בעולם הזה לכל טוב. ❖

מזרון: לעניין איסור שעטנז בשכיבה על מזרון עיין בשבט הלוי שכתב, שמזרונים הם כבגדים קשים, שאין איסור העלאה, וצירף עוד טעמים להתיר בזה, ובספר השעטנז להלכה התיר לפי זה, לשכב על מזרונים שיש בהם חשש שעטנז, בבתי מלון.

ספה ישנה: לפי קביעת 'מומחי שעטנז', ספות עד שנת תש"מ חייבות בבדיקה כי היו תופרים את הקצוות עם חוט פשתן שגדל סיב ארוך 'מקשה אחת' והוא חזק מאוד, לעומת חוטי צמר העשוי מסיבים קטנים וחלשים ביותר. משנת תש"מ ואילך אין חיוב לבדוק את הספות, בכל מקרה של חיוב בדיקה מספיק להביא כרית אחת למעבדה, כדי להכיר את צורת הייצור של המפעל.

מנהג ישראל תורה

זהירות גדולי ישראל...

ידוע כמה היה איסור שעטנז חמור בעיני גדולי ישראל, ולהלן כמה עובדות המעידות על כך:

תלישת שערות מרוב צער: כתב בשיטה מקובצת (זבחים דף יח:): **שרבינו אפרים** הצטער מאוד על הזלזול בדיני כלאים, ושלח לרבינו תם 'תשובות מלאות שערות' שתלש מזקנו, מרוב צער על מנהג העולם להתיר כלאים בקנבוס.

הזהר (קדושים דף פו:) מפרש את הפסוק (משלי פרק לא פסוק יג) **דַּרְשָׁה צֶמֶר וּפְשָׁתִים**, שחוקרת אם יש בחוטים צמר ופשתיים, ורק אחר כך תופרת הבגד.

מפורסם המעשה שהיה עם הגר"א בגלותו, שלא הסכים להתכסות בשמיכת צמר, למרות הקור שהיה שם, מחשש שעטנז, וכן מיאן לעלות על עגלה שהיתה מרופדת, וכינה אותה 'מרכבת היצר', כי היא מרופדת בשעטנז, אפילו שאמרו לו שהריפוד הוא מחומר של היתר.

כן היה אצל **המהרי"ל דיסקין**, כשנעצר על ידי המשטרה בעקבות עלילה של המומר, התרומם מכסאו וחגר את אבנטו ובירך דיין האמת, וכשעמד לעלות על העגלה, גילה שהיא מרופדת בשעטנז, וסירב לעלות, והביאו הקצינים עגלה אחרת.

כאשר **הסטייפלער** היה בצבא הצאר הרוסי, למרות קור האמים של שלושים מעלות מתחת לאפס, לא לבש בגדי חורף של הצבא מחמת חשש איסור שעטנז, עד שהביאו לו מהמחסן בגדי קיץ. בהיותו בישיבת נובהרדוק, שמע שיש חשש שעטנז בבטנת המעיל, מיד קרע את הבטנה ממעילו וחזר ללמוד.

סיפר **הסטייפלער** לבני ביתו, כאשר למד בישיבת ביאליסטוק, הוצרך לנסוע לפגישה עם אשתו לעתיד אחותו של החזו"א, חשש לבטול תורה שיגרם לו בעת נסיעתו ברכבת, לכן עשה קודם נסיעתו 'משמר', ולמד כ"ד שעות רצופות בלי הפסק, וחשב שישן בעת נסיעתו, אך כשעלה לרכבת נוכח לראות כי המושבים מרופדים, וחשש לשבת עליהם משום שעטנז, עמד על רגליו כל זמן הנסיעה, ושינן את פרקו, ובבואו לפגוש את המדוברת, התנמנם על כסאו וירדם. ותמהה הנערה הרי הבחור נסע כמה קילומטרים ומסתמא ישן היטב ומדוע הוא מתנמנם. ואכן החזו"א ידע את הסיבה לכך ואמר לה שמסתמא חשש לישון על הספסל המרופד. על מה שטענה שאינו שומע טוב, אמר לה החזון איש 'עוד ישמעו ממנו בכל העולם', ואכן השידוך קם והיה (אשכבתיה דרבי חלק ב עמוד צג).

מסופר על **רבי יהודה לייב איגר** נכדו של **רבי עקיבא איגר** (ספר 'מלאכי עליון' דף ו, ירושלים תשכ"ו) כאשר ישב על כרכרה, לנסוע לברית מילה, או לאיזה צורך אחר, לא ישב על מושב הכרכרה, בחששו פן ייהנה מאיסור שעטנז, ולכן הניח דף על מושב הכרכרה, והוא ישב על הדף.

כתב **החכמת אדם** (כלל קו סעיף כה), ראוי לכל ירא שמים לא ללבוש בגדי צמר, שרגילין למצוא בהן חוטיין של פשתן. וכל הזהיר שלא ללבוש שעטנז, יזכה ללבוש בגדי ישע ומעיל צדקה.

כתב **החתם סופר** (שו"ת יו"ד סימן רצט אות א). **ובפלא יועץ** (ערך לבישה), המחמיר על עצמו לא ללבוש בגדי צמר מחשש כלאים, קדוש יאמר לו. ואולי מה שאליהו הנביא ובני הנביאים הלכו עם 'אדרת שיער' ולא בגדי צמר או פשתן, מפני שחששו שמא יכשלו בתערובת צמר ופשתן. ❖

ספות וכסאות: בספר **דיני שעטנז** כתב, שלכתחילה אין לחשוש בכריות וספות, שיש בהן בלאי בגדים, מאחר וכיום תכולת הכריות והספות מספוג או חומרים סינטטיים, אולם בספות וכריות "ישנות" שמציץ בהן בלאי בגדים, תלוי ממה הספה מורכבת: אם היא מורכבת מסיבים בלבד, מותר לשבת עליהם, מאחר וגם אם יש ביניהם סיבים של צמר וסיבים של פשתן, כל זמן שלא נטוו להיות

רשימת פריטי ביגוד ודינם בחיוב בדיקת שעטנו - מתוך הספר "השעטנו להלכה ולמעשה" מאת הגאון רבי אלהן כהן שליט"א. הנתונים מעודכנים על פי המצב בארץ ישראל בשנת תשס"ה, ייתכנו שינויים במציאות הנוכחית. יש לברר את המצב המעודכן במעבדות המוסמכות, או ב"משמרת הבגד" טל' 5706906-03.

אזניות לחימום האוזניים	אין מצוי בהם שעטנו, על פי רוב עשויים מחומר סינטטי.
אפודות גברים	האפודות הפשוטות הנמכרות כיום, אין מצוי בהם שעטנו, גם כשרובם צמר. סוודרים מורכבים עם ריקמה וכדומה, יש מקום למסורם לבדיקה, כשיש בהרכבם אחוז ניכר של צמר.
אפודות נשים	כשהאפודה עשויה מ-100% אקריל או כותנה אין צורך בדיקה. כשיש בה צמר או פשתן, ועשויה מצבעים שונים, בפרט כשיש עליה ריקמה או אפליקציה, ראוי למסורה לבדיקה.
בגדים מרסיח וממזרח אירופה	יש בהם הרבה צמר ופשתן, ולכן כל דבר המיוצר מארג שמקורו במזרח אירופה, ראוי לבדוק. בגדים המורכבים מכמה חלקים, חובה לבדוקם.
בדים ואריגים	לעיתים קרובות נמכרים בחנויות, שאריות בדים ללא תית המפרטת את הרכב הבד. קשה לסמך בזה באופן מוחלט על מוכרי הבדים, כי הם סוטים ומוטעים בזה לרוב. לכן רצוי לבדוק את הבד לפני התפירה בו, בפרט כשרוצים לתפור עם צמר או פשתן. קיימים בשוק בדים שהרכבם צמר ופשתן, וכן בדי צמר שאריגים בהם חוטי פשתן רק בפסי הסיומת של הבד.
בדי ריפוד	ראה כורסאות וספות.
בעקישע עם ביטנה	אף שהבד החיצוני משי או סינטטי, עלול להיות שמילוי הביטנה צמר, וחלקי מילוי אחרים מפשתן, ולכן ראוי לבדוקם.
בעקישע בלי ביטנה	אין מצוי שעטנו.
גובלים	לתמונה - אין צורך בדיקה. לכריתות - כשיש חשש שהבדים פשתן, ורוקמים בחוטי צמר, יש לבדוק. אין מצוי שעטנו גם בגרבי צמר.
גרביים	בדי וילונות עבים הנראים כפשתן, יכולים להכיל צמר ופשתן, וראוי לבדוקם.
וילונות	וילונות דקים או תחרה, אין צורך בדיקה.
ווסט -גברים	כשיש בו צמר, ראוי לבדוק.
ווסט נשים	ראה חולצות נשים.
ז'קטים	הן של גברים והן של נשים, הן מהארג והן מחו"ל, כשהבד החיצוני יש בו צמר - חייבים בדיקה. כשהבד החיצוני אין בו צמר - ראוי לבדוק (יתכן שעטנו בחלקי המילוי).
חגורות עור	אין מצוי שעטנו.
חוטי תפירה	חוטים המיועדים לתפירה במכונה, בדרך כלל אינם פשתן. חוטים חזקים שאינם סינטטיים, רצוי לוודא שאינם פשתן.
חולצות כותנה ופוליאסטר	אין מצוי שעטנו.
חולצות נשים או ילדים	כשעשויות מכותנה ופוליאסטר, אין צורך בדיקה. כשעשויות בתערובת צמר או פשתן, ראוי לבדוק. (יתכן שעטנו בבגד עצמו, בצווארון, בחפתים, או בקישושים ובאפליקציות). כשהצווארון צמר והחולצה פשתן או להיפך, ומחברים על ידי כפתורים או לחצניות, יש לעשות שאלת חכם. כשעשויות מפשתן בלבד, ואין בחולצה שינוי צבעים או חלקים מורכבים, אולי רצוי לבדוק.
חלוקי בית	חלק צמר, יכול להיות בהם פשתן במילוי החגורה או בסרטי הקישוט, וראוי לבדוקם.
חליפות גברים או נשים	כשיש בהם מרכיבי צמר או פשתן, קיימת שכיחות גבוהה של שעטנו, הן בתוצרת הארץ והן בתוצרת חו"ל, וחובה לבדוקם. גם חייטים ומוכרים יראי שמים נכשלו בשגהה ונמצא אצלם שעטנו נמצא שעטנו גם בחנויות שעשו בדיקות מדגם ונמצאו כשירות, ולכן גם כשנקנו כמה חליפות זהות באותה חנות ומקצתם נמצאו כשירות, רצוי לבדוק את השאר. יש למסור לבדיקה את כל חלקי החליפה (ז'קט, ווסט, מכנסיים, חצאית וכו'). חליפות שהבד החיצוני סינטטי או ויסקוזה או כותנה, ראוי לבדוקם (לפעמים יש שעטנו בחלקי המילוי).
חצאיות	כשיש צמר בהרכב הבד, יתכן שעטנו בבד עצמו, במילוי החגורה, בחיזוקים, בלולאות, בחפתים, בחוטי הכפתורים ועוד, וראוי לבדוקם.
סליתות	כשעשויות צמר או כותנה, אין מצוי פשתן ואין צורך בדיקה, בעשרות סליתות נמצא בעבר, שהחוט הבסיסי היה פשתן.
כובעי פרווה	בעיקר מהבאים ממזרח אירופה, מצוי מאד שעטנו, וחובה לבדוקם.
כובעי קסקט	מצוי שעטנו גם בתוצרת הארץ, וראוי לבדוקם.
כורסאות ספות וכסאות	כשבד הריפוד צמר - חייבים בדיקה, לעיתים קרובות חוט התפירה פשתן. רוב הספות שיוצרו לפני שנת 1980 יש בהם שעטנו. כשבד הריפוד סינטטי (קסיפה) או כותנה - אין מצוי שעטנו.

כיפות	אין מצוי שעטנו.
כפפות	כפפות עבודת יד או שיש עליהם אפליקציה, או כפפות יוקרתיות, או כשכתוב שיש בהם "סיבים אחרים", מצוי בהם לפעמים מילוי בלאי בגדים.
כפפות למטבח	לפעמים מצוי בלאי בגדים.
כתפיות	אין מצוי שעטנו.
לכנים	אין מצוי שעטנו - גם כשעשויים מצמר.
מגבות	אין מצוי שעטנו.
מגבעות לכד	המגבעות השחורות הרגילות עשויות מצמר ארנבות, ואין מצוי בהם שעטנו. מגבעת זולה, יתכן שעשויה מצמר רחלים - ולכן כשהביטנה תפורה, ראוי לבדוקה.
מגפיים	הסוג היותר יקר - לפעמים הביטנה צמר והמילוי או חוט התפירה פשתן, וראוי לבדוקם. מגפיים זולות ללא תפירות - אין מצוי בהם שעטנו.
מזרונים	כיום בארץ ישראל אין מצוי שעטנו.
מכנסיים	כשיש בהם צמר - מצוי שעטנו, וראוי לבדוקם, גם אם הווסט נבדק ונמצא כשר. כשהבד כותנה, סינטטי או ויסקוזה - אין מצוי שעטנו. מכנסי ג'ינס אין צורך בדיקה.
מפות שולחן	בדרך כלל עשויות מסרילן (סינטטי) וכיצא בזה, ואין צורך בדיקה. מפת פשתן שיש עליה ריקמה או אפליקציה, רצוי לבדוקה.
מעילי גשם	כשהבד החיצוני צמר - חובה לבדוק. כשהבד החיצוני והביטנה אינם צמר - אין מצוי שעטנו.
מעילי "דובון"	כשהמילוי והביטנה פוליאסטר, אין מצוי שעטנו.
מעילי חורף	הן של גברים והן של נשים, הן קצרים והן ארוכים, מצוי מאד שעטנו, וחובה לבדוקם.
מעילי פרווה	יתכן ביטנה או חיזוקים מצמר ופשתן, וחובה לבדוקם.
נעלי בית	כשעשויות מצמר או פשתן ראוי לבדוקם.
סוודרים	ראה אפודות.
סריגים	סריגי אקריל - אין מצוי שעטנו. סריגי צמר - ראה אפודות.
עניבות	הביטנה לפעמים צמר, ולכן עניבה מפשתן ראוי לבדוקה. כשהבד מחוספס, יכול להיות בה פשתן גם כשעשויה בעיקרה מפוליאסטר, וראוי לבדוקה. עניבות ממשי או סינטטי - בדרך כלל אין מצוי שעטנו. אבל ישנם חברות שידוע עליהם שנמצא בהם שעטנו, וחובה לבדוקם, ויש לברר עליהם במעבדות.
פיז'מות	אין מצוי שעטנו.
צעפים	בדרך כלל אין מצוי שעטנו, אבל כשעשויה מצבעים שונים, או שנכתב עליו "סיבים אחרים", ראוי לבדוקם.
שטיחים	מצוי שהתחתית או החיזוקים פשתן, ולכן שטיחים מצמר, חובה לבדוקם. בפרט שטיח פרסי או שבא ממזרח אירופה. כשהשטיח אינו מצמר אין צורך בדיקה.
שכמיה	כשעשויה מצמר יכולה להכיל שעטנו בבד או בביטנה, וראוי לבדוקה.
שמיכות	בסתם שמיכות אין מצוי שעטנו. כשעשויות מצמר ממוזרח או מסיבים מעורבים, וכן שמיכות עבודת יד מהשוק הערבי, ראוי לבדוק.
שקי שינה	לפעמים יש בהם מילוי בלאי בגדים.
תחפושות	כבובעי שוטרים וחייילים, בפרט ממזרח אירופה, וכן במדי החיילים משם, מצוי הרבה שעטנו, וחובה לבדוקם.
תיקונים	גם בגד שנבדק בעבר ולא נמצא בו שעטנו, כשנמסר לתיקון רציני או להחלפת מילוי ביטנה וכדומה (במיוחד אצל חייט או תופרת מארצות מזרח אירופה וכדומה) יש לבדוק שוב, כדי לוודא שהחייט (אפילו הוא דתי) לא הכניס בבגד (אפילו בשגהה) שעטנו.
תיקוני שעטנו	לפעמים רבים משתמשים לצורך תיקונים, בשאריות בדים וחיזוקים מפשתן, לפעמים גם תופרים כפתורים בחוטי פשתן.
תיקי בד	כשנמצא בבגד מילוי, צווארון או חלקים נוספים שהם שעטנו, והבגד נמסר לחייט להוצאת החלק האסור, חובה למסור לבדוק את הבגד לבדיקה, לפני הכנסת החלק המותר לבגד, כדי לוודא שאכן הוצא כל השעטנו בשלימותו.
תיקי בד	אין מצוי שעטנו.

חוט, הם בטלים ברוב. ואם בלאי הבגדים מורכבים מחוטים, או מחתיכות בדים, מעיקר הדין מותר לשבת עליהם, וירא שמים לא ישב עליהם.

כסא בעל ריפוד רך, דינו כמלבוש שעולה עליו, ואין לשבת עליו גם כשבשרו אינו נוגע בו, מאחר ששוקעים בו בזמן הישיבה. באופן זה גם אם הכסא מכוסה בכמה כיסויים אין לשבת עליו, כי

מאחר שלמטה ישנו שעטנז רך והוא שוקע, יש חשש שמא ישב עליו בלי הכיסויים העליונים ויעבור באיסור תורה.

כסא שיש בו צמר ופשתים יחדיו והריפוד מודבק לכסא, ואין שוקעים בו כשיושבים עליו, מותר לשבת עליו בתנאי שבשרו לא יגע בו.

בספר **לבושי יוסף** כתב בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שמותר ללבוש בגד פשתן לישב על היצע מצמר כגון כסא, ספה וכדומה והוא הדין להיפך.

בספר **אוצר הידיעות** הביא בשם ספר **מעם לועז** (פרשת קדושים) מעשה נורא על חייט יהודי, שלא היה זהיר באיסור שעטנז, ותפר בבגדים של היהודים כלאים, וכשמת לא עברו הרבה ימים ומצאו אותו מחוץ לקברו, וחשבו שמקרה הוא, שלא נקבר מספיק עמוק, וחיה גררה אותו, וקברוהו כראוי. למחרת שוב מצאוהו בחוץ, וכשסיפרו את הדברים לרב העיירה, הלך לבית החיים, וערך תפילה כדי שהחייט יספר על איזה עוון לא רוצה הארץ לקבלו. ואמר החייט שעונש זה מגיע לו, כי הכשיל את ישראל בשעטנז, וכיון שהארץ היא מלבוש האדם, היא לא רוצה לקבלו והשאירה אותו ערום. אז התפלל עליו הרב, שהאדמה תקבלו ויענש בעולם הבא.

כיום לא מצוי מזרונים בארץ ישראל שיש בהם שעטנז, ובפרט במזרונים של חברת עמינח (וכן קינג קויל שהיא חברת בת של עמינח) שיש להם השגחה מיוחדת לענין זה. אמנם גם במקומות אחרים אם אדם נקלע לבית הארחה וכדומה ואינו יודע את הרכב המזרון, יכול לישון עליהם (בהפסקת סדין) אפילו אם חושש שיש בהם שעטנז. ועיין פרטי דין זה ברמ"א (סימן שא סעיף ב), קריינא דאיגרתא (חלק ב סימן תעב), שבט הלוי (חלק ח סימן רלח) וספר השטענז בהלכה.

חול המועד: בספר **שמירת המועד כהלכתו** (פרק ד' הלכה לג עמוד קיא) מובא, שמותר לתת בגד למעבדה לבדיקת שעטנז, שיבדקו הבגד במועד, כשצריך את הבגד במועד, כי אין שום מלאכה בעצם הבדיקה. ואכן אסור לחזור ולתפור אפילו במעשה הדיוט, כשאין בדבר צורך המועד.

ויש להסתפק, האם בדיקת שעטנז נחשבת 'צורך מצוה' ומותר לדרוש שכר בדיקה במועד, או אינו צורך מצוה וההיתר לבדוק הוא רק בחינם (שם הערה 88).

2. מומחה עולמי!!!

בשיעורו המפורסם של הגר"ר **מנשה ישראל רייזמן** שליט"א שמתקיים מידי יום בבית הכנסת 'בית יהושע' בירושלים, הביא את המומחה העולמי לעניני שעטנז הרב **יעקב גורביץ** הי"ו, להבהרת הסוגיה העמומה. למעלה משעתיים (138 דקות) הציבור ישב מרותק לדבריו, בליווי המחשות ודוגמאות חיות מהמציאות היומיומית. וגם 4 כללי יסוד, על ידם כל אחד יכול לדעת האם פריט הלבוש שלפניו טעון בדיקה או לא.

ניתן להאזין לשיעור במערכת השיעורים הממוחשבת של '**קול הלשון**' להשמעה חייג 03/6171111. כותרת השיעור; הלכות שעטנז, ו אייר תשעז - 2 מאי 2017. (רוב השיעור בעברית, מקצתו באידיש).

ביקורת: רבי יעקב מספר לציבור, אני עורך 'ביקורי בית' בהזמנה ותיאום מראש, ובודק את כל הבית האם יש חשש של שעטנז, למרבה הצער וגודל הכאב ב-80% מביקורי הבית אני מוצא שעטנז, ואני מדבר עכשיו על בתים של יהודים יראים וחרדים לדבר ד', שכבר משתמשים בפריטי לבוש אלו שנים רבות מחמת חוסר ידיעה! למעשה, יש המון בעיות וחששות שהציבור לא יודע.

לעיתים אנשים מגיעים ל'מעבדת שעטנז' אחרי אסון שעבר עליהם, ורוצים לבדוק את בגדיהם משעטנז, והרבה פעמים מצפה להם 'הפתעות' לא נעימות.

3. מדוע לא זו קרון הרכבת החשמלית בקייב?

והוסיף רבי מנשה ישראל, כל דבר רוחני דק, אי אפשר לחבר על ידי שעטנז, ולכן השעטנז מעכב את זרימת החשמל בכבל. גם חוץ לאטמוספירה השעטנז לא מחזיק מעמד.

דבר מדהים כותב הגר"ר **זלמן סורוצקין** זצ"ל בספרו **אזנים לתורה** (דברים כב יא): "גם זה מחוקי התורה הקדושה ואין לנו לבקש טעמים לאיסור שעטנז, אבל מעניין הדבר שבנערותי ראיתי בספר,

שבעת שבנו רכבת חשמלית בקייב, לא זו הקרון ברחוב אחד ממקומו, ובדקו המהנדסים את החבל שעל הקרון ומצאו שהוא קלוע מצמר ופשתים, ומכיון שלא מצאו סיבה אחרת, ניסו להחליפו בחבל של פשתן נקי, ואז עבר זרם החשמל דרך חבל הברזל שהיה קלוע בתוכו, והקרון הלך לדרכו, ויתמהו האנשים מאד על תופעה זו, והרי שאין הזיווג עולה יפה", ע"כ.

חשמלאים מספרים, שהשעטנז הוא מגן טבעי לאש וחשמל. ויש לדון האם לבישה לצורך הגנה מחשמל אסורה האם זה דומה למוכרי כסות שמותר, או דלמא כיון שרוצה במלבוש נחשב לבישה.

שמעתי, על עסקני 'הועד למען טוהר המחנה' שבכמה מקרים בעת 'מלחמת קודש' כרכו חוט שעטנז על צלחות טלוויזיה, להשבית את פעילות הצלחת, בעל הבית לא הבין למה ומדוע אינו פועל. באחד המקרים בירושלים, בעל הבית הזמין טכנאי שירות מרשות השידור, הטכנאי מיד הבין שזה בגלל השעטנז, הוריד את החוט והחזיר את הצלחת לפעולה (מ.ק./י.ז.).

סיכום הגיליון:

4. דינים העולים

מדאורייתא מותר לשבת על שעטנז. מדרבנן אסור בבגד רך שמא יכרך עליו חוט אפילו עשר מצעות זה על זה, אפילו שאינו נוגע בשעטנז. וילון מדאורייתא מותר. אבל מדרבנן אסור לתלות וילון שעטנז.

שעטנז, בכורסאות ספות ומזרונים ששוקע בהם אסור לשבת עליהם. אם אין יכול לעלות, תלוי; אם זה רך ויכול ליכרך חוט סביבו אסור, ואם אין יכול ליכרך עליו חוט, מותר.

בספר של הרב אלחנן כהן שליט"א, בדיני שעטנז, מופיע טבלה איזה דברים חייבים לבדוק מדינא, אלו צריכים לבדוק לחומרא, ואילו אין צריך לבדוק כלל.

ספות שיוצרו עד שנת תש"מ חייבות בבדיקה, ומה שיוצר משנת תש"מ ואילך אין חייבות בבדיקה. ספה שחייבת בבדיקה, מספיק להביא כרית אחת מהספה למעבדה, כדי להכיר ולזהות את צורת הייצור של היצרן.

איסור לבישת שעטנז הוא מחוקי התורה, מכל מקום מבואר בראשונים 11 טעמים לאיסור כלאי בגדים. המציאות היא ששעטנז מעכב את החשמל, הרי שאין הזיווג של צמר ופשתן עולה יפה.

חול המועד; מותר לבדוק שעטנז בחול המועד, כשצריך את הבגד במועד. אך אסור לחזור ולתפור אפילו במעשה הדיוט, כשאינן בדבר צורך המועד. יש להסתפק, האם מותר לדרוש שכר עבור בדיקת שעטנז במועד. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

לעילוי נשמת

מורנו ראש הישיבה מקים
עולה של תורה בדורנו
רבי נתן צבי פינקל זצ"ל
נלב"ע יא חשון תשע"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

הנושא לשבוע הבא:

'לא תתגודדו' במנהגים – יבמות יג:

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הופיע:

ניתן להשיג אוגדן
גליונות עומק הפשט
(1-135) 'מנהדרת קנול'
המחיר 30 שקל

